

Z W A R S Z T A T Ó W B A D A W C Z Y C H

KATARZYNA JURZAK, STELLA STRZEMECKA, KATARZYNA KRZEMIŃSKA
*Uniwersytet Jagielloński*ROLA DIAGNOZY W ZAPEWNIANIU BEZPIECZEŃSTWA
W UCZELNIACH NA PRZYKŁADZIE
UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO W KRAKOWIE

WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo w uczelnianych kampusach stanowi przedmiot badań naukowych od ponad czterdziestu lat. Koncentrują się one głównie na podmiotach szkolnictwa wyższego ze Stanów Zjednoczonych oraz Wielkiej Brytanii, co rodzi uzasadnione pytania o możliwość bezpośredniego stosowania płynących z nich wniosków w kontekście europejskim (por. w odniesieniu do Portugalii: Sani i in. 2020, s. 250 i przywołana tam literatura), a w szczególności w Polsce. Różnice dotyczą głównie kontekstu prawnego, w którym funkcjonują te uczelnie (prawo precedensowe a prawo stanowione), a także społecznego i kulturowego (dostęp do broni, poziom przestępczości w danym państwie / lokalny poziom przestępczości, poziom umiędzynarodowienia uczelni itd.). Przystępczość w amerykańskich kampusach (ang. *campus crime*) jest analizowana naukowo w odniesieniu do legislacji (*legislative component*), orzeczeń sądowych (*judicial component*), aktywności władzy wykonawczej (*executive component*), z perspektywy społecznej (*social context*), bezpieczeństwa (*security context*) i polityki (*policy context*), a od lat dziewięćdziesiątych XX wieku stanowi

istotny czynnik wyboru tej a nie innej uczelni (por. m.in. Fisher, Sloan 2022, 2013, 2007; *The Campus Safety and Security Data Analysis Cutting Tool*¹). W Europie prowadzone były międzynarodowe badania poczucia bezpieczeństwa studentek w kontekście zagrożeń związanych z przemocą wobec kobiet, uporczywym nękaniami i strachem przed przestępczością². Z kolei uczelniani eksperci zajmujący się współpracą międzynarodową angażowali się w opracowanie poradników i szkoleń w zakresie bezpieczeństwa w mobilnościach³. Nie można jednak w tym wypadku mówić o systematycznych badaniach w zakresie bezpieczeństwa w europejskich uczelniach.

Mimo iż obecnie nie kwestionuje się zasadności prowadzenia badań nad bezpieczeństwem i na gruncie wielu dyscyplin powstaje na ten temat wiele prac, wciąż zbyt mało uwagi poświęca się kwestii diagnozy bezpieczeństwa w polskich uczelniach (Bezpieczni UJ 2021a; Jurzak-Mączka, Struzińska, Szafrąńska 2013, s. 90–91). Jednak coraz więcej uczelni podejmuje działania na rzecz bezpieczeństwa, czy to podążając za swoistą modą (w ślad za tymi uczelniami, które już podjęły podobne inicjatywy), czy w wyniku niepokojących zdarzeń i współczesnych zagrożeń, czy wreszcie w związku z bieżącymi oczekiwaniami i potrzebami danej społeczności akademickiej. Działania te stopniowo ulegają instytucjonalizacji, polegającej w szczególności na powoływaniu w strukturach uczelni wyspecjalizowanych podmiotów (zob. niżej). Jednak aby były one skuteczne, racjonalne i celowe, powinny opierać się na poznaniu wyjściowego stanu rzeczy i jego dogłębnej analizie na podstawie rzetelnych danych, a co za tym idzie — powinny odpowiadać bieżącym, rzeczywistym potrzebom. Diagnoza istniejącego stanu, a więc rozpoznanie „stanu rzeczy i jego tendencji rozwojowych” (Ziemski 1973, s. 17) jest pierwszym i zarazem niezbędnym etapem działania. Po nim następuje projektowanie nowych stanów rzeczy, zmian i usprawnień oraz wdrażanie projektu z kontrolą jego realizacji (Ziemski 1973, s. 68) — w myśl podejścia opartego na danych (*data-driven approach*; np. Mertler 2014, s. 1–7) oraz podejścia opartego na dowodach naukowych (*evidence-based approach*, *evidence-informed policy*, EBP; np. Pawson 2002; Sherman 2004, s. 85–91; Czapska 2015, s. 16–

---

¹ <https://ope.ed.gov/campussafety/#/>

² Projekt *Gender-based Violence, Stalking and Fear of Crime* (2009–2011) obejmujący badania w uczelniach z pięciu europejskich krajów: Niemiec, Polski, Włoch, Wielkiej Brytanii i Hiszpanii (<http://gendercrime.eu/>), dalej cytowane jako GAP.

³ Por. aktywność uczelni z Grupy Coimbra, w tym *Guidelines for Coimbra Group Universities on Safety Protocols for Mobility* (https://www.coimbra-group.eu/wp-content/uploads/Guidebook_safety-in-mobility_CG.pdf) oraz projekt UNISAFE (<https://www.unisafeproject.eu/>).

–17; Czapska 2017; Strzebońska 2017; Parkhurst 2017; Van Woensel 2021, a w szczególności przywołana w tych pracach literatura). Wymaga to zastosowania różnorodnych, uzupełniających się metod prowadzących do zidentyfikowania i dokładnego opisu problemów i ich dynamiki. Tworzenie polityk publicznych (a do takich można zaliczyć działania na rzecz bezpieczeństwa w szkołach wyższych) opartych na dowodach naukowych nie jest krytykowane i traktuje się je powszechnie jako oczywiste, nie uwalnia jednak od szeregu trudności związanych czy to z zewnętrznymi wyzwaniami dla procesu podejmowania decyzji, czy z dialogiem między naukowcami a decydentami, a także od problemów z samymi dowodami i ich rzetelnością (Czapska 2017, s. 23 i in.)⁴.

Bezpieczeństwo traktowane jest w tej pracy szeroko, to jest obejmuje aspekty obiektywne (wolność od zagrożeń; stan, w którym dobra osobiste nie są naruszone) i subiektywne (poczucie bezpieczeństwa; stan psychologiczny, w którym nie odczuwa się zagrożenia), odnosi się również do procesu prowadzącego do takiego stanu, a obejmującego zapobieganie naruszeniu dóbr chronionych (prewencja) oraz reagowanie w sytuacji ich naruszenia i dążenie do naprawienia szkody (Czapska 2004, s. 14, 30 i przywołana tam literatura; Bezpieczni UJ — BHK bdw). Rozważania o roli diagnozy w zapewnianiu bezpieczeństwa będą zatem uwzględniać również zjawiska składające się na dyskryminację i równe traktowanie, co wpisuje się w dominujące współcześnie podejście do rozważań nad bezpieczeństwem (*human security*). Koncentruje się ono na prawie do godnego życia, z czym wiąże się postulat podejmowania kompleksowych (*comprehensive*) działań, dostosowanych do kontekstu (*context-specific*), skoncentrowanych na ludziach (*people-centred*) i nakierowanych na zapobieganie (*prevention-oriented*), które wzmocnią ochronę i upodmiotowienie (*strengthen the protection and empowerment*) ludzi i społeczności (zob. punkt 3b rezolucji nr 66/290 przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 10 września 2012 roku, ONZ 2012).

Artykuł ma na celu ukazanie roli diagnozy w zapewnianiu bezpieczeństwa w polskich uczelniach. Za przykład do rozważań o bardziej ogólnym charakterze posłuży analiza badań poczucia bezpieczeństwa i odczuwanej dyskryminacji prowadzonych wśród osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie na Uniwersytecie Jagiellońskim (UJ) w Krakowie. Składają się na to aspekty naukowy i praktyczny, w tym:

---

⁴ Szczegółowe rozważania na ten temat wykraczają poza temat artykułu, warto jednak sięgnąć do cytowanej pracy, w której autorka przeprowadziła dogłębną analizę tych problemów w odniesieniu do kreowania miejskich polityk bezpieczeństwa.

przegląd dotychczasowych badań, identyfikacja wyzwań badawczych, opis metodologii badań UJ oraz analiza ich wyników, propozycje dalszych kierunków badań, sformułowanie postulatów w zakresie tworzenia narzędzi badawczych, procesu organizacji badań, a także praktycznego wykorzystania ich wyników. Opracowanie ma charakter przeglądowny i źródłowy zarazem. Jego metodologiczną podstawę stanowi analiza danych zastanych oraz wywołanych. Zostały przeanalizowane ilościowe i jakościowe źródła wtórne (głównie dane opracowane) oraz ilościowe źródła pierwotne (dane surowe). Analizą objęto badania poczucia bezpieczeństwa z krakowskich uczelni z lat 2007–2021, w tym w szczególności omówiono metody i techniki badawcze oraz wyniki badań, a także dane wywołane traktujące o bezpieczeństwie osobistym wśród osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie na UJ (Barometr Satysfakcji Studenckiej oraz badanie „Bezpieczeństwo i równe traktowanie”⁵).

INSTYTUCJONALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA W UCZELNIACH

Zagadnienie bezpieczeństwa w szkołach wyższych zostało uregulowane na poziomie przepisów ogólnopolskich. Zgodnie z art. 50 ust. 1 u.p.s.w.n. „Rektor dba o utrzymanie porządku i bezpieczeństwa na terenie uczelni”. Sposób wypełnienia tej regulacji treścią zależy w pełni od decyzji poszczególnych rektorów, ale także od potrzeb i oczekiwań reprezentowanych przez nich społeczności akademickich. Nie istnieje w tym zakresie żaden jednolity standard działania. Katalog rozwiązań instytucjonalnych, które można wdrożyć w uczelni, jest szeroki (zob. Jurzak-Mączka 2016; Jurzak-Mączka, Struzińska, Szafrąńska 2013), a wdrażanie poszczególnych rozwiązań powinna poprzedzać diagnoza sytuacji. Badanie poziomu poczucia bezpieczeństwa jest jednym ze sposobów identyfikowania problemów i wspiera proces projektowania adekwatnych działań naprawczych.

Z badań prowadzonych w krakowskich uczelniach od września 2011 do grudnia 2012 roku (wywiady pogłębione z ekspertami) wynika potrzeba tworzenia ram instytucjonalnych dla działań na rzecz bezpieczeństwa, a „rzetelne wypełnienie ustawowego obowiązku zapewniania bez-

---

⁵ Więcej informacji na temat Barometru Satysfakcji Studenckiej oraz badania „Bezpieczeństwo i równe traktowanie” można przeczytać na stronie: <https://bezpieczni.uj.edu.pl/diagnoza>.

pieczeństwa i porządku publicznego na terenie uczelni wymaga szeregu kompleksowych działań o różnorodnym charakterze” (Jurzak-Mączka, Struzińska, Szafrąska 2013, s. 90). Muszą one wykraczać poza sferę bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej czy fizycznych zabezpieczeń infrastruktury uczelni. Jako dobrą praktykę wskazano: „poprzedzanie działań na rzecz bezpieczeństwa analizą zagrożeń bezpieczeństwa przeprowadzaną w oparciu o cykliczne badania poczucia bezpieczeństwa”, dzięki czemu „uczelnia ma [...] możliwość monitorowania sytuacji w zakresie poczucia bezpieczeństwa oraz zyskuje pewność, że podejmowane przez nią działania są właściwie ukierunkowane (dotyczą rzeczywistych zagrożeń” (Jurzak-Mączka, Struzińska, Szafrąska 2013, s. 115).

Dlatego też powołując w 2011 roku stanowisko Pełnomocnika Rektora UJ ds. bezpieczeństwa studentów i doktorantów (funkcjonowało do sierpnia 2020 roku), a następnie w styczniu 2020 roku Dział ds. Bezpieczeństwa i Równego Traktowania — Bezpieczni UJ (Bezpieczni UJ — zespół, bdw.) Rektor UJ przypisał tym podmiotom zadania polegające na prowadzeniu badań poczucia bezpieczeństwa (§3 pkt. 2 i §4 pkt. 8 Zarządzenia 37, §4 pkt. 2 i §5 pkt. 8 Zarządzenia 79, §3 pkt. 1 a-c Zarządzenia 114). Tym samym jednym z podstawowych zadań jednostki, której cele stanowią „koordynacja działań na rzecz bezpieczeństwa osobistego i równego traktowania członków wspólnoty UJ” oraz „udzielanie wsparcia osobom pokrzywdzonym działaniami dyskryminacyjnymi i naruszającymi ich bezpieczeństwo osobiste” (§2 pkt. 1 i 2 Zarządzenia 114), jest diagnozowanie w uczelni poziomu bezpieczeństwa i równego traktowania. Zadanie to ma być realizowane poprzez:

- „a) monitorowanie sytuacji w zakresie bezpieczeństwa i równego traktowania członków wspólnoty UJ,
- b) prowadzenie przy współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi UJ cyklicznych badań poczucia bezpieczeństwa oraz poczucia dyskryminacji wśród członków wspólnoty UJ, ze szczególnym uwzględnieniem studentów i doktorantów UJ (w tym w domach studenckich UJ),
- c) analizę poziomu bezpieczeństwa i zakresu występowania zjawiska dyskryminacji w UJ, w tym występowania przestępstw i wykroczeń, a także interwencji podejmowanych przez policję i inne służby odpowiedzialne za utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego” (§3 pkt. 1 a-c Zarządzenia 114).

Warto podkreślić, że powołanie funkcji Pełnomocnika Rektora UJ ds. bezpieczeństwa studentów i doktorantów poprzedzały międzynarodowe badania naukowe i płynące z nich rekomendacje (Czapska i in. 2012), a za-

kres zadań tego podmiotu (w tym położenie nacisku na podejmowanie działań w oparciu o dowody naukowe, czego wyraz stanowiło zobligowanie do prowadzenia cyklicznych badań poczucia bezpieczeństwa⁶) był wówczas konsultowany z zespołem badawczym.

Podobne podmioty (pełnomocnicy rektora albo kanclerza ds. bezpieczeństwa) funkcjonowały od początku lat dwutysięcznych w innych krakowskich uczelniach (m.in. Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Uniwersytecie Ekonomicznym, Politechnice Krakowskiej, Akademii Wychowania Fizycznego, Akademii Górniczo-Hutniczej) w związku realizowaniem na terenie miasta i województwa projektu Zintegrowana Polityka Bezpieczeństwa (ZPB) koordynowanego przez Małopolską Komendę Wojewódzką Policji w Krakowie (Jurzak-Mączka 2011; Burkiewicz, Jurzak-Mączka 2012; Jurzak-Mączka, Struzińska, Szafrkańska 2013; Policja Małopolska, bdw). Stopniowo również w uczelniach z innych miast zaczęto powoływać takie stanowiska, wzorując się przy tym na UJ (por. m.in. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) lub na instytucji rzecznika akademickiego (*ombudsmana*) z Uniwersytetu Warszawskiego⁷. Zwiększenie prawotwórczej roli statutów uniwersyteckich po wejściu w życie tzw. reformy Gowina dla wielu uczelni stanowiło okazję do powołania w swoich strukturach podmiotów zajmujących się ochroną praw i wartości akademickich, równym traktowaniem i bezpieczeństwem. Osoby realizujące takie zadania od 2020 roku mają możliwość współpracy w ramach Akademickiej Sieci Bezpieczeństwa i Równości — początkowo nieformalnej⁸ organizacji służącej między innymi tworzeniu bazy wiedzy i dobrych praktyk, diagnozowaniu i sygnalizowaniu problemów wspólnych dla wielu instytucji akademickich, prowadzeniu wspólnych badań i tworzeniu raportów „transuniwersyteckich”, a także poszukiwaniu najlepszych schematów działania w sytuacjach wymagających pomocy (Akademicka Sieć Bezpieczeństwa i Równości, bdw).

---

⁶ Mimo iż od początku badania dotyczyły również zjawiska dyskryminacji, wprost ujęto to przy okazji powołania pełnomocniczki na kadencję 2016–2020 (Zarządzenie 79), a następnie rozszerzono przy okazji powołania działu Bezpieczni UJ (Zarządzenie 114).

⁷ Por. <https://www.umk.pl/uczelnia/pełnomocnik-bezpieczenstwo/> (w marcu 2023 roku funkcję tę pełniła dr Magdalena Kalińska); <http://ombudsman.uw.edu.pl/archiwum/ombudsmani/>.

⁸ Z informacji uzyskanych od osób współpracujących w ramach sieci wynika, że podjęto działania zmierzające do nadania tej organizacji formy prawnej stowarzyszenia o nazwie „Akademicka Sieć Bezpieczeństwa i Równości” z siedzibą w Rzeszowie.

BEZPIECZEŃSTWO I POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA JAKO PRZEDMIOT BADAŃ NA PRZYKŁADZIE KRAKOWSKICH UCZELNI

Jak zasygnalizowano wyżej, mimo że w sferze praktycznej kwestie bezpieczeństwa są podejmowane w polskich uczelniach coraz częściej, to nadal brakuje w tym zakresie pogłębionej refleksji empirycznej. Dostępne są raporty z badań poczucia bezpieczeństwa mieszkańców akademickich miast, ale nie obejmują one społeczności studiującej i przygotowującej rozprawy doktorskie. Osoby te traktowane są jako część szerszej populacji (Biuletyn Informacji Publicznej Miasto Kraków bdw; Siemaszko i in. 2018), a w polskich uczelniach bardzo rzadko są prowadzone badania poczucia bezpieczeństwa wśród osób uczących się. Kraków jest w tym zakresie pionierem, co można wiązać z realizowaniem od 2002 roku na terenie miasta i województwa projektu Zintegrowana Polityka Bezpieczeństwa (Burkiewicz, Jurzak-Mączka 2012; Policja Małopolska, bdw). I choć UJ nigdy nie aplikował o nadanie certyfikatu „Uczelni Promującej Bezpieczeństwo” w ramach ZPB, a prowadzenie diagnoz w zakresie bezpieczeństwa rozpoczął stosunkowo późno (2011 rok⁹), jest obecnie jedyną krakowską uczelnią cyklicznie badającą poczucie bezpieczeństwa osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie.

Spośród pozostałych dziewiętnastu uczelni tylko cztery prowadziły badania poczucia bezpieczeństwa w związku z udziałem w ZPB¹⁰. Akademia Wychowania Fizycznego im. B. Czecha w Krakowie zrealizowała badanie ankietowe wśród 600 osób studiujących w 2009 roku, jednak raport „Poczucie bezpieczeństwa studentów krakowskiej AWF na terenie uczelni i w jej pobliżu”, autorstwa Teresy Jarmuły-Kliś, nie został opublikowany. W tym samym roku prowadzono badania ankietowe wśród osób studiujących na I, IV i V roku na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie, ale raport z tych badań również nie jest dostępny. W Politechnice Krakowskiej realizowano badania w latach 2004–2008 oraz w 2017 roku, kolejne zaplanowano na 2022 rok. Dostępny jest tylko raport z 2017 roku, autorstwa Karoliny Turbasy, do którego nie dołączono kwestionariusza ankiety. Z opisu badania wynika, że w ankiecie dostępnej w systemie elektronicz-

---

⁹ W związku z realizacją ZPB pierwsze badania poczucia bezpieczeństwa mieszkańców domów studenckich prowadzono już w 2004 roku na Politechnice Krakowskiej. Wcześniej w tym roku rozpoczęto działania służące poprawie poczucia bezpieczeństwa na kampusie Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie (szerzej zob. Burkiewicz, Jurzak-Mączka 2012; Jurzak-Mączka 2011).

¹⁰ Opisane w tym akapicie dane zostały pozyskane w lutym 2022 roku w trybie dostępu do informacji publicznej.

nym uczelni wzięło udział 814 respondentek i respondentów, z czego ponad połowę stanowiły osoby studiujące na pierwszym bądź drugim roku. Co piąta osoba wskazywała na terenie uczelni albo w jej pobliżu miejsca niebezpieczne związane głównie z ruchem drogowym. Co trzecia uważała, że uczelnia powinna zadbać o poprawę infrastruktury uczelni. Ponad połowa osób nie wiedziała, do kogo się zwrócić w razie niebezpiecznej sytuacji na uczelni. Natomiast poczucie bezpieczeństwa kształtowało się na spektakularnie wysokim poziomie (99,3% zsumowanych odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak” na pytanie o to, czy czują się bezpiecznie na terenie kampusu), co być może wynikało z braku opcji „nie wiem, nie mam zdania” w kafeterii odpowiedzi. Z kolei badania w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego realizowano w latach 2007 i 2009. Raport z czerwca 2010 roku obejmował dwie części, z których pierwsza dotyczyła zagrożeń i profilaktyki. Przybliżono w niej zintegrowany system bezpieczeństwa, porozumienie między uczelnią a Komendą Miejską Policji w Krakowie, zawarto ogólne rozważania na temat ewaluacji, opisano aktywność Komisji Bezpieczeństwa oraz perspektywę policji w odniesieniu do prewencji kryminalnej. W części drugiej omówiono wyniki badań poczucia bezpieczeństwa, zamieszczono materiał fotograficzny dotyczący działań na rzecz bezpieczeństwa w infrastrukturze uczelni oraz kwestionariusz ankiety. Opis badań nie zawiera informacji na temat sposobów zbierania danych i próby (w tym jej liczebności), co uniemożliwia ich rzetelną analizę. Natomiast za dobrą praktykę zdecydowanie należy uznać praktyczny wymiar i konsekwencje przeprowadzonych badań poczucia bezpieczeństwa, takie jak holistyczne podejście do kwestii bezpieczeństwa oraz zbudowanie wokół ZPB międzypodmiotowego zespołu (osób studiujących, socjologów, policjantów, pełnomocnika ds. bezpieczeństwa). „Wyniki ankiet dały szansę przystosowania terenu kampusu w kierunku oczekiwań studentów i ich bezpieczeństwa” (Pałka, Lenartowicz 2010).

Badania w krakowskich uczelniach były prowadzone w różnym czasie i zakresie. Nie oddają one jednak pełnego obrazu rzeczywistości akademickiej. W ostatnich latach Politechnika Krakowska (Armula i in. 2022) i Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej (Długosz 2020) uwzględniały w różnych badaniach tematykę diagnozy bezpieczeństwa i równego traktowania. Na przykład ocena bezpieczeństwa przez osoby studiujące na Uniwersytecie Pedagogicznym została zawarta w większym raporcie dotyczącym zdalnego nauczania i samopoczucia psychicznego w trakcie pandemii COVID-19 (Długosz 2020). Z kolei Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie poinformował o uzyskaniu kolejnego certyfikatu „Uczelnia Wyższa Promująca Bezpieczeństwo” na lata 2021–2025,

jednak z informacji przekazanych przez pełnomocnika ds. bezpieczeństwa wynika, że wyróżnienia nie poprzedzały badania wśród osób studiujących (UEK 2021). Z powodu braku ciągłości badań i różnic w metodologii trudno zestawiać ze sobą ich wyniki.

Badania na temat bezpieczeństwa osobistego oraz poczucia bezpieczeństwa osób studiujących i zatrudnionych w uczelniach są prowadzone nie tylko na terenie Krakowa. Uczelnie z innych miast akademickich, organizacje studenckie, organizacje pozarządowe, Rzecznik Praw Obywatelskich podejmują próby diagnozy, jednak podobnie jak w przypadku Krakowa, badania te są rozproszone w czasie, nie mają wspólnej metodologii oraz odnoszą się do różnych zjawisk (np. szykanowania, molestowania seksualnego, przemocy seksualnej, mobbingu, postępowań dyscyplinarnych, bezpieczeństwa w domach studenckich¹¹). Analiza opublikowanych dotąd badań dotyczących szeroko pojmowanego bezpieczeństwa osób wykracza poza zakres tego artykułu. Natomiast rekomendacje i wnioski zawarte w dalszej części opracowania uwzględniają m.in. wybrane badania realizowane w polskich uczelniach z pierwszych 50 miejsc według rankingu portalu „Perspektywy” za rok 2021 (Perspektywy 2021).

DOŚWIADCZENIA BADAWCZE UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA Z LAT 2011–2021¹²

Ewolucja metodyki prowadzenia badań poczucia bezpieczeństwa na UJ

Pierwsze badania poczucia bezpieczeństwa osób mieszkających w domach studenckich oraz studiujących na UJ zostały przeprowadzone przez Koło Naukowe Studentów Socjologii UJ w roku akademickim 2006/2007 i choć systemowo nie obejmowały problematyki dyskryminacji, uwzględniały zagrożenia związane z molestowaniem seksualnym (KNSS UJ 2007). W ramach Barometru Satysfakcji Studenckiej (BSS), cyklicznego badania ankietowego służącego do oceny poziomu zadowolenia ze studiowania (zob. Jakość, bdw.), nieprzerwanie od 2012 roku są również oceniane warunki w domach studenckich, w tym bezpieczeństwo na terenie akademika

---

¹¹ Por. badanie ankietowe 92 mieszkańców domów studenckich Akademii Pomorskiej w Słupsku w maju 2020 roku (Gierszewski, Osmólska 2021).

¹² Badania opisane w poniższym fragmencie dotyczą lat akademickich 2011/2012–2020/2021. Dla przejrzystości wywodu zastosowano konwencję, w której edycja raportu odnosi się do daty jego publikacji.

oraz w jego bezpośredniej okolicy (na pięciostopniowej skali). Szczegółowa analiza tych wyników wykracza poza ramy tego artykułu.

W latach 2012–2019 zdecydowano o włączeniu do BSS modułu „Bezpieczeństwo na UJ” (w tym zagadnień związanych z dyskryminacją) ze względu na charakter tego badania: „cykliczność oraz zakładany wpływ poruszanych w nim zagadnień na poziom zadowolenia ze studiowania na Uniwersytecie Jagiellońskim” (Feliks-Długosz, Jurzak-Mączka 2012, s. 58). Moduł opracowali: Pełnomocniczka Rektora UJ ds. bezpieczeństwa studentów i doktorantów oraz Sekcja Analiz Jakości Kształcenia UJ, a następnie Biuro Doskonalenia Kompetencji UJ.

W 2021 roku Dział ds. Bezpieczeństwa i Równego Traktowania — Bezpieczni UJ wyodrębnił z BSS moduł „Bezpieczeństwo na UJ” i wprowadził istotne modyfikacje, tworząc osobne badanie ankietowe „Bezpieczeństwo i równe traktowanie”. Jego celem jest zbadanie poczucia bezpieczeństwa i równego traktowania społeczności studenckiej i doktoranckiej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zmiany narzędzia objęły między innymi metryczkę (rozszerzenie kafeterii odpowiedzi w pytaniu o płeć, która przestała być kodowana binarnie) oraz wybrane pytania i odpowiedzi z zakresu bezpieczeństwa osobistego i równego traktowania (zwiększenie liczby pytań, modyfikacja kafeterii). W kwestionariuszu ankiety bezpieczeństwo skonceptualizowano „jako stan, w którym nie odczuwa się zagrożenia (tzw. poczucie bezpieczeństwa), równe traktowanie zaś jako sytuację sprawiedliwego, wolnego od nierównego, dyskryminującego postępowania” (Bezpieczni UJ 2021b, s. 9). W edycji 2020/2021 ankieta składała się z trzech modułów: „Bezpieczeństwo”, „Równe traktowanie”, „Informacje zwrotne”. Kwestionariusz zawierał pytania zamknięte (pytania mające postać sześciostopniowej skali, pytania wielokrotnego wyboru typu „tak”/„nie”, pytania wielokrotnej odpowiedzi) oraz pytania otwarte.

Badanie z wykorzystaniem tego narzędzia zostało przeprowadzone na przełomie czerwca i lipca 2021 roku za pomocą platformy *IBM SPSS Data Collection*. Każda osoba uprawniona do wypełnienia kwestionariusza ankiety (tj. posiadająca aktywny status w bazie systemu USOSweb jako osoba uczestnicząca w co najmniej jednym programie studiów na UJ) otrzymała wiadomość e-mail na adres w domenie uniwersyteckiej zawierającą treść zaproszenia oraz indywidualny link do badania. Badanie „Bezpieczeństwo i równe traktowanie” (BiRT) jest badaniem prowadzonym co roku¹³.

---

¹³ Kolejna edycja badania (2021/2022) została przeprowadzona na przełomie czerwca i lipca 2022 roku. Wyniki badania są dostępne na stronie internetowej działu Bezpieczni UJ (zob. Bezpieczni UJ 2023).

Analiza wyników badań poczucia bezpieczeństwa prowadzonych na UJ

Ze względu na rozbieżności w metodologii wyniki BiRT nie mogą zostać porównane z BSS w rzetelny sposób. Podjęto jednak próbę porównania wyników badania z 2021 roku (Bezpieczni UJ 2021b) z wynikami BSS z lat: 2012 (Feliks-Długosz, Jurzak-Mączka 2012), 2014 (Ciesielski, Jurzak-Mączka 2014), 2015 (Ciesielski, Jurzak-Mączka 2015), 2016 (Ciesielski, Jurzak-Mączka 2016), 2017 (Feliks-Długosz, Jurzak 2017), 2018 (Szwed, Jurzak 2018) i 2019 (Waniak, Jurzak 2019) na ogólnym poziomie¹⁴.

Tabela 1

Zestawienie odsetka pozytywnych ocen poczucia bezpieczeństwa na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 2012–2021

Rok publikacji raportu	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2021
Odsetek pozytywnych ocen poziomu bezpieczeństwa na UJ	96%	85% (96%)	87,2% (97%)	86,6% (96,7%)	87,7% (97%)	86,2% (97%)	87,2% (96,1%)	72,3%
Wielkość próby	2704	2693	2403	3673	2631	2492	2465	1999

Opracowane na podstawie raportów Barometru Satysfakcji Studenckiej oraz „Bezpieczeństwo i równe traktowanie”

W latach 2014–2019 ocena poziomu bezpieczeństwa na Uniwersytecie Jagiellońskim ze strony osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie była stała i dość wysoka. Różnica między bardzo wysoką oceną z roku 2012 a późniejszymi edycjami wynika z innego sposobu przeliczania danych (zob. Feliks-Długosz, Jurzak-Mączka 2012, s. 58 oraz przypis 15). W nawiasach podano dane procentowe przeliczone w sposób analogiczny do tego z 2012¹⁵. W edycji opublikowanej w roku 2021 odsetek pozytywnych ocen znacząco zmalał w porównaniu z latami poprzednimi. Możliwe,

¹⁴ Z powodu niewystarczającej zwrotności raport z badania za rok 2013 nie został opublikowany (pilotażowo zmieniono dobór próby w ten sposób, że zaproszenia do badania wysłano do wylosowanej grupy respondentów). Od 2014 roku do udziału w badaniach zapraszane były wszystkie osoby studiujące, w tym na studiach doktoranckich i uczestniczące w studiach podyplomowych (Jurzak-Mączka 2016). W roku 2020 badanie dotyczące poziomu bezpieczeństwa i równego traktowania nie zostało zrealizowane ze względu na ograniczenia funkcjonowania uczelni w związku z pandemią COVID-19.

¹⁵ W edycji 2012 odpowiedzi „nie wiem, nie mam zdania” traktowano jako braki danych. Po dokonaniu analogicznego zabiegu na danych z 2021 roku (z nową kategorią „ani nisko, ani wysoko”) odsetek ocen pozytywnych wynosi 84,3%.

że częściowo jest to skutek podjętej decyzji metodologicznej o uzupełnienie kafeterii pytania o odpowiedź „ani nisko, ani wysoko”, którą wybrało 10,5% osób badanych (Bezpieczni UJ 2021b), a której nie było w BSS w latach 2012–2019. Innym powodem, który mógł wpłynąć na rozkład odpowiedzi, jest pandemia COVID-19 i związana z nią nauka zdalna, a co za tym idzie ograniczenie czasu spędzanego w murach uczelni. Mogło się to przełożyć na 14,2% odpowiedzi „nie wiem/ nie mam zdania”.

W latach 2012–2019 nie przedstawiono zależności między płcią osób badanych a ogólnym poczuciem bezpieczeństwa. W roku 2021 poziom bezpieczeństwa został najlepiej oceniony przez mężczyzn (łącznie 87,8% pozytywnych odpowiedzi). Kobiety oraz osoby niebinarne i transpłciowe oceniają bezpieczeństwo na UJ również dość wysoko, jednak w ich przypadku pozytywne odpowiedzi są mniej zdecydowane. Osoby niebinarne i transpłciowe dwa razy częściej określały poziom bezpieczeństwa jako „wysoki” (51,9%) niż bardzo wysoki (25,3%). W przypadku kobiet było to 49,5% odpowiedzi „wysoko” oraz 34,1% „bardzo wysoko”. W grupie mężczyzn obie odpowiedzi pojawiały się równie często (zob. Bezpieczni UJ 2021b, s. 18).

We wszystkich edycjach badania bezpieczeństwo zostało zestawione z jednostką, w której uczą się badane osoby. W edycji 2021 włączono do badania jednostki takie jak nowo utworzone Szkoły Doktorskie oraz Biuro Obsługi Studentów Zagranicznych, w ramach którego kształcą się część obcokrajowców. Zmieniono również formę pytania, które w BSS rozбите zostało na dwie części — jedna dotyczyła bezpieczeństwa w jednostce dydaktycznej, a druga bezpieczeństwa w jej bezpośredniej okolicy. Osoby uczestniczące w kolejnych edycjach badania miały możliwość zadeklarowania, czy doświadczyły bezpośrednio niebezpiecznych sytuacji związanych ze studiowaniem na UJ, oraz — jeśli zechcą — opisanie tych sytuacji. Wyniki procentowe nie mogą być porównane z przyczyn metodologicznych — do 2018 roku o doświadczenia niebezpiecznych sytuacji pytano wyłącznie osoby, które oceniły ogólne bezpieczeństwo na UJ negatywnie (zob. Waniak, Jurzak 2019, s. 55).

Pytania otwarte pozwoliły wyodrębnić katalog sytuacji przez osoby studiujące postrzeganych jako niebezpieczne. W latach 2012–2017 przykłady dotyczyły zagrożeń wynikających z infrastruktury budynków uniwersyteckich i ich najbliższej okolicy, nieprzestrzegania zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, kradzieży, obecności osób postronnych na terenie UJ, dyskryminacji, zastraszania. W roku 2018 poruszane tematy były podobne, uzupełniły je jednak bardziej zdefiniowane przykłady dyskryminacji (ze względu na orientację seksualną) oraz problemy związane z ruchem

drogowym w pobliżu budynków UJ. W kolejnym roku zaobserwowano zmianę w strukturze zgłaszanych tematów — kwestia niebezpiecznej infrastruktury nie pojawiała się w wypowiedziach osób badanych, skupiono się na pozostałych z wymienionych wyżej tematów, ale również wyraźniej zarysowano problematykę zdrowia psychicznego niektórych osób studiujących. Edycja 2021 przyniosła zasadniczą zmianę w tematach poruszanych przez osoby badane, co wynikało z pandemii COVID-19 i zgłaszania przez osoby studiujące przypadków nieprzestrzegania reżimu sanitarnego na uczelni. Częściej wybrzmiewał również temat związany z wyrażaniem określonych poglądów społeczno-politycznych.

Jeśli chodzi o doświadczenie nierównego (gorszego) traktowania, to najniższy odsetek osób je wskazujących zaobserwowano w roku 2012, co wiąże się z zastosowaną wówczas formą pytania¹⁶. W 2014 roku termin „dyskryminacja” zastąpiono określeniem „gorsze traktowanie”¹⁷, co miało na celu zwiększenie czułości narzędzia i dostosowanie go do bieżących trendów w badaniach nad zjawiskiem dyskryminacji (taką formę stosowano do 2019 roku).

„Porównanie otwartych wypowiedzi respondentów w badaniu z 2012 i 2014 roku sugerowało, że studenci i studentki opisywali swoje doświadczenia jako «dyskryminację» wyłącznie, gdy nie mieli wątpliwości co do charakteru sytuacji, w jakiej się znaleźli. Z kolei «gorsze traktowanie» studenci wiążą z «niesprawiedliwością», jaka ich spotkała ze strony kolegów, koleżanek, osób prowadzących zajęcia czy pracujących w administracji uczelni” (Jurzak-Mączka 2016, s. 13 i powołany tam raport „Równe traktowanie standardem dobrego rządzenia”).

Tabela 2

Zestawienie odsetka osób, które zostały gorzej potraktowane w latach 2012–2021

Rok publikacji raportu	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2021
Odsetek osób, które zostały potraktowane gorzej od innych	9,4%	19%	15,5%	17,9%	17,6%	18%	17,1%	17,7%
Wielkość próby	2738	2686	2393	3656	2225	2481	2457	1999

Opracowane na podstawie raportów Barometru Satysfakcji Studenckiej oraz „Bezpieczeństwo i równe traktowanie”

¹⁶ „Czy kiedykolwiek w trakcie studiów na UJ byłeś/eś dyskryminowany/y?”.

¹⁷ „Czy kiedykolwiek w trakcie studiów na UJ doświadczyłeś/eś sytuacji, w której została/eś potraktowana/y gorzej od innych?”.

Od czasu modyfikacji pytania odsetek osób, które zostały potraktowane gorzej od innych, utrzymuje się na podobnym poziomie.

W edycji 2021 dodano serię pytań, w których proszono o ocenę poziomu „równego traktowania” na UJ. W porównaniu z oceną bezpieczeństwa równe traktowanie wypada gorzej, choć nadal ocenia się je w większości pozytywnie (65,9% odpowiedzi „wysoko” i „bardzo wysoko”). Analogicznie jak w ocenie bezpieczeństwa, mężczyźni najlepiej oceniają poziom równego traktowania (42,3% ocen „wysoko” i 35,8% ocen „bardzo wysoko”). Kobiety (44,9% odpowiedzi „wysoko”, 27,1% odpowiedzi „bardzo wysoko”) oraz osoby niebinarne i transpłciowe (50% ocen „wysoko”, 16,3% odpowiedzi „bardzo wysoko”) są mniej kategoriyczne w swoich ocenach.

Sytuacje gorszego od innych potraktowania analizowano również pod kątem powodów zaistnienia tych sytuacji (wszystkie opisane edycje), jednostek i instytucji, do których zgłaszano te incydenty (wszystkie edycje od roku 2017, przy czym raporty z lat 2017–2018 obejmowały tylko osoby/instytucje wewnątrz UJ), powodów ich niezgłaszania (wszystkie edycje od 2017 roku, w latach 2017–2019 pytania otwarte, w edycji 2021 pytanie zamknięte z możliwością dodania swojej opcji) oraz wpływu tych sytuacji na studia osób badanych (wszystkie edycje, lata 2012–2018 — pytanie otwarte, lata 2019 i 2021 pytanie zamknięte z możliwością dopisania własnych odpowiedzi).

Opisane w ankietach najczęstsze powody gorszego potraktowania nie zmieniały się na przestrzeni lat, jednak różniły się częstością występowania. W 2012 roku dominującymi powodami dyskryminacji były „inne powody”, płeć oraz światopogląd, przy czym dyskryminację ze względu na płeć częściej zgłaszały kobiety, a ze względu na światopogląd mężczyźni. W tej edycji nie zaprezentowano zbiorczych wyników dla obu badanych grup. W raporcie z 2014 roku najczęstszym powodem z zaprezentowanych w kafeterii był studiowany kierunek, w następnej kolejności światopogląd i płeć. Różnice między powodami gorszego traktowania kobiet i mężczyzn były analogiczne jak we wcześniejszej edycji. Ten sam trend zaobserwowano w roku 2016. Format zaprezentowanych danych z lat 2012–2016 nie pozwala na porównanie ich z danymi z lat późniejszych. W 2017 roku 31,1% wskazań obejmowało odpowiedź „nie wiem, z jakiego powodu”, a 12,3% „z innego powodu” (niewymienionego na liście; zob. Feliks-Długosz, Jurzak 2017, s. 32). Trzy najczęstsze powody z wymienionych w kafeterii to światopogląd (10,9% wskazań), studiowany kierunek (7,9%) oraz płeć (7,6%). W roku 2018 sytuacja wyglądała analogicznie — „nie wiem, z jakiego powodu” — 34,1%, z innego

powodu — 14,3%, z powodu światopoglądu — 10,8%, z powodu płci — 8,6%, z powodu studiowanego kierunku — 7%. W roku 2019 znacząco zmalał procent wskazań „nie wiem, z jakiego powodu” (26,1%), wzrosła liczba wskazań „z innego powodu” (24,7%), zdecydowanie częściej jako źródło dyskryminacji określano płeć (19,5%), światopogląd (17,8%) oraz studiowany kierunek (12,6%). W edycji 2021 zaobserwowano największą zmianę. Na pierwszym miejscu znalazła się płeć (40,4% wskazań), następnie inne powody (22,8%), światopogląd (19,2%), nieznanne powody (17,6%) oraz studiowany kierunek (16,4%). Na przestrzeni lat można zauważyć istotny wzrost identyfikowania płci jako źródła gorszego potraktowania. Niekoniecznie musi wiązać się to ze wzrostem liczby takich incydentów, lecz raczej z rozwojem świadomości społeczności studenckiej i doktoranckiej na temat nierówności ze względu na płeć. Może też mieć związek z rozwojem usług wsparcia dla osób transpłciowych i niebinarnych. Wzrost liczby wskazań światopoglądu może być efektem polaryzacji opinii publicznej w kwestiach społeczno-politycznych.

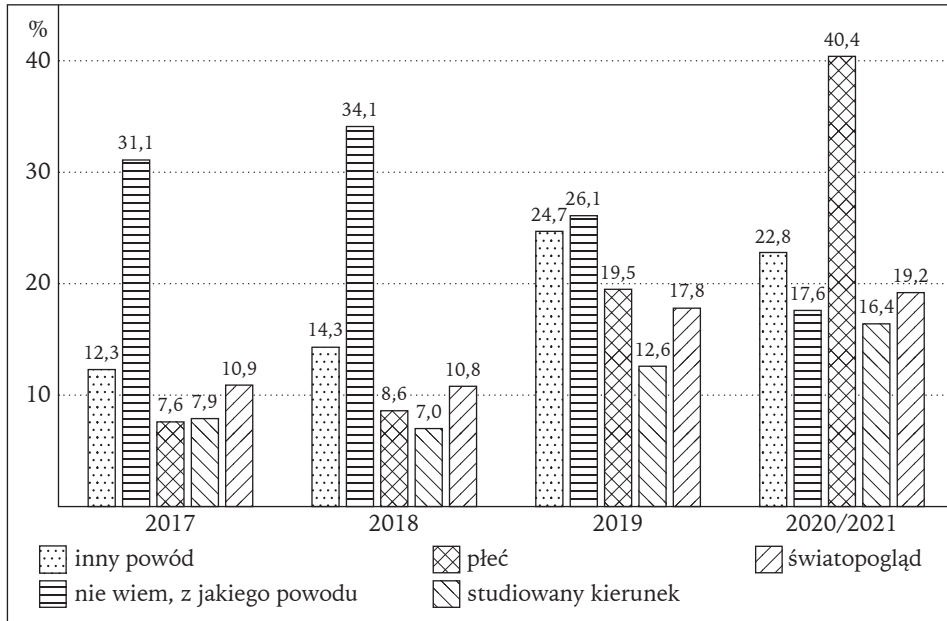
Najczęstszymi adresatami zgłoszeń sytuacji nierównego traktowania są nauczyciele i nauczycielki akademickie (2017 — brak danych, 2018 — 49,1% zgłoszeń, 2019 — 36,2% zgłoszeń, 2021 — 11,3% zgłoszeń). Znacząca zmiana w roku 2021 może mieć kilka przyczyn. Po pierwsze, w tej edycji zdecydowano się na umieszczenie w kafeterii osób/ instytucji spoza UJ. W związku z tym dominowały te źródła wsparcia (zob. Bezpieczni UJ 2021b, s. 49). Po drugie, swój udział w tym zjawisku może mieć pandemia COVID-19, która utrudniła osobiste kontakty osób studiujących z zatrudnionymi na UJ.

Niezgłaszanie sytuacji gorszego potraktowania jest zjawiskiem częstym, zdecydowanie mniej przypadków jest zgłaszanych, a powody tego z roku na rok są podobne. Dominuje poczucie, że zgłoszenie nie przyniesie efektu lub że pogorszy zaistniałą sytuację. Pełne dane ilościowe dotyczące tego zagadnienia przedstawiono jedynie w raporcie z roku 2021 (zob. Bezpieczni UJ 2021b, s. 52).

Pytania o wpływ sytuacji gorszego potraktowania na przebieg studiów znalazły się we wszystkich analizowanych odsłonach badania. W latach 2012–2019 najczęściej podnoszoną kwestią była trudność w zaliczeniu przedmiotu, konieczność powtarzania roku, a nawet zmiany uczelni. W latach 2019 i 2021 dominowały odpowiedzi związane ze spadkiem motywacji do nauki i zniechęceniem do uczestnictwa w zajęciach. Z racji różnic metodologicznych nie można porównać wyników badań z lat 2012–2018 z późniejszymi.

Wykres 1

Zestawienie najczęstszych powodów gorszego potraktowania wskazanych przez osoby studiujące i przygotowujące rozprawy doktorskie na Uniwersytecie Jagiellońskim (w %)

Opracowanie na podstawie Barometru Satysfakcji Studenckiej (2017–2019) oraz „Bezpieczeństwo i równe traktowanie” (edycja 2021). Wykres obejmuje lata, w których dane w raportach przedstawiono w formie procentowej.

UPOWSZECHNIENIE I WYKORZYSTANIE WYNIKÓW BADAŃ POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA NA UJ

Od pierwszej edycji wyniki badań poczucia bezpieczeństwa i odczuwanej dyskryminacji są przekazywane władzom Uniwersytetu Jagiellońskiego w formie zbiorczego raportu elektronicznego. Ponadto odpowiedzi na pytania otwarte, które pojawiły się w edycji z roku 2021, zostały podzielone według jednostek dydaktycznych (wydziały, szkoły doktorskie itd.) i przekazane do dalszych analiz odpowiednim podmiotom (w szczególności dziekanom i kierownikom szkół doktorskich) z ofertą wsparcia eksperckiego w zakresie kompetencji działu Bezpieczni UJ. Podobną praktykę przekazywania nieopracowanych odpowiedzi na pytania otwarte stosowano również w wybranych edycjach BSS. Niejednokrotnie osoby badane zawierały w swoich wypowiedziach istotne szczegóły umożliwiające władzom dziekańskim czy wydziałowym pełnomocnikom ds. jakości kształ-

cenia podejmowanie działań naprawczych, które nie byłyby możliwe na podstawie lektury zbiorczego raportu. Zgromadzone i przeanalizowane dane mają służyć jednostkom UJ do usprawnienia działań na rzecz bezpieczeństwa osobistego, a także poprawy warunków do nauki i prowadzenia badań naukowych w środowisku zapewniającym równe traktowanie (Bezpieczni UJ 2021b, s. 9). Raporty z badań są również dostępne na stronie internetowej odpowiednio: Jakości Kształcenia UJ¹⁸ (po zalogowaniu) oraz działu Bezpieczni UJ¹⁹ (materiały ogólnodostępne).

W wyniku przeprowadzonych badań (BSS i BiRT) opracowano między innymi fragment kursu z zakresu bezpiecznych i higienicznych warunków kształcenia (BHK) oraz bezpiecznych i higienicznych warunków pracy (BHP), a także przygotowano szereg innych szkoleń dla społeczności uniwersyteckiej na temat zagadnienia bezpieczeństwa i równego traktowania.

PODSUMOWANIE, WNIOSKI I REKOMENDACJE

Mimo iż nie budzi żadnych wątpliwości potrzeba stosowania w uczelniach podejścia opartego na danych i wdrażania polityk opartych na dowodach naukowych, ciągle zbyt mało uwagi poświęca się diagnozowaniu problemów występujących w tych instytucjach w Polsce. Jeśli już ma ono miejsce, to polega co do zasady na badaniach opinii i doświadczeń społeczności akademickiej. Polskie uczelnie nie publikują statystyk dotyczących zachowań niepożądanych, czy to w zakresie liczby odnotowanych przestępstw i wykroczeń, czy też przypadków szykanowania albo molestowania seksualnego, co w uczelniach w Stanach Zjednoczonych jest obowiązkowe od 1990 roku na podstawie *Jeanne Clery Disclosure of Campus Security Policy and Campus Crime Statistics*²⁰. Niedostosowanie się do tego obowiązku skutkuje tam nałożeniem na uczelnię kar, w tym utratą dostępu do funduszy federalnych i programu pożyczek studenckich. Z kolei w Wielkiej Brytanii statystyki dotyczące przestępczości w miastach uniwersyteckich w Anglii i Walii publikuje corocznie *The Complete University Guide*²¹. Ponieważ nie funkcjonują przepisy obligujące uczelnie do publikacji takich statystyk, ranking ukazujący się w tym przewodniku jest oparty na danych policji i odnosi się do poziomu przestępstw najczęściej popełnianych w miejscach

---

¹⁸ Por. <https://jakosc.uj.edu.pl/raporty>.

¹⁹ Por. <https://bezpieczni.uj.edu.pl/diagnoza>.

²⁰ Por. <https://www.clerycenter.org/the-clery-act>.

²¹ Por. <https://www.thecompleteuniversityguide.co.uk>.

zamieszkania osób studiujących w miastach uniwersyteckich (kradzieże, włamania, przemoc i przestępstwa o charakterze seksualnym)²².

W tym artykule skoncentrowano się głównie na analizie jednej techniki ilościowej — badaniu kwestionariuszowym, gdyż to ona jest głównie stosowana w badaniach nad poczuciem bezpieczeństwa w polskich uczelniach. Popularność tej techniki może wynikać z tego, że jest ona stosunkowo łatwa do zastosowania (dostępne narzędzia *on-line*, możliwość przebadania dużej populacji), nie tak kosztowna oraz można ją włączyć w już istniejące badania na temat jakości kształcenia. W przywołanych w tekście badaniach stosowano również wywiady z ekspertami (pogłębione, z użyciem scenariusza; zob. Jurzak-Mączka, Szafrąńska, Strużińska, 2013) oraz zogniskowane wywiady grupowe (zob. Czapska, Klosa, Lesińska, Okrasa 2012), ale ich analiza wykracza poza ramy artykułu.

W Polsce dominują badania sondażowe (próby niereprezentatywne), choć wydaje się, że przynajmniej część ujawnionych zjawisk i problemów powinna zostać poddana pogłębionej analizie w badaniach jakościowych (w tym z udziałem ekspertów) oraz na próbach reprezentatywnych. Część analiz była i jest prowadzona w ramach międzynarodowych projektów służących wypracowaniu rekomendacji i narzędzi dla szkolnictwa wyższego w sferze przemocy seksualnej, uporczywego nękania, strachu przed przestępczością, bezpieczeństwa w mobilności akademickiej, żeby wskazać tylko kilka spośród realizowanych na UJ: cytowany już projekt *GAP Gender-based violence and institutional responses: Building a knowledge base and operational tools to make universities and research organisations safe (2021–2024)*²³, *Security and safety of HEIs students and staff moving abroad (2019–2022)*²⁴, *Communities of PrACTice for Accelerating Gender Equality and Institutional Change in Research and Innovation across Europe (2018–2021)*²⁵. W ramach tego ostatniego prowadzono w 2020 roku między innymi w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie badania zatytułowane „Monitoring warunków zatrudnienia, bezpieczeństwa i równego traktowania UJ”. Wykorzystano wówczas kwestionariusz opracowany jako element projektu badawczego Gender Equality Audit and Monitoring

---

²² Por. <https://www.thecompleteuniversityguide.co.uk/student-advice/where-to-study/crime-rates-in-university-cities-and-towns#Howwecompilethecrimetable>.

²³ Projekt finansowany przez UE w ramach Horyzontu 2020, nr grantu 101006261, <https://cordis.europa.eu/project/id/101006261>, <https://unisafe-gbv.eu/>.

²⁴ Projekt współfinansowany w ramach partnerstw strategicznych Erasmus+, <https://www.unisafeproject.eu/the-unisafe-project/>.

²⁵ <https://cordis.europa.eu/project/id/788204>, <https://www.act-on-gender.eu/>.

(GEAM)²⁶. Było to pierwsze badanie adresowane do osób pracujących na uczelni i mające służyć między innymi diagnozie w zakresie bezpieczeństwa. Do czerwca 2023 raport z badania nie został niestety opublikowany. Ze strony projektu wynika, że w Polsce narzędzia używały: Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Gdański i Politechnika Gdańska, a także w Krakowie: Uniwersytet Pedagogiczny oraz Politechnika Krakowska. Mimo to na pytanie skierowane w lutym 2022 roku do 19 krakowskich uczelni (z wyłączeniem UJ), „czy w tut. uczelni są lub były prowadzone wśród pracowników, doktorantów lub studentów badania poczucia bezpieczeństwa i/lub odczuwanej dyskryminacji w związku z wewnątrzuczelnianym badaniem jakości kształcenia lub realizacją projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych (w tym przez NCN, NCBiR, UE)?”, negatywnej odpowiedzi udzieliło 12 uczelni. Tylko Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja wskazał na będące w toku badania w związku z wprowadzeniem GEP (*Gender Equality Plan*). Pozostałych 6 uczelni nie udzieliło odpowiedzi²⁷. Nie sposób uniknąć wniosku, że badania dotyczące bezpieczeństwa w uczelniach są rozproszone i często traktowane jako oddolne inicjatywy badaczek i badaczy. Dlatego też nawet kierując do instytucji oficjalne zapytania, często nie można uzyskać dostępu do wyników. Może się okazać, że część badań jest prowadzona w mniejszej skali, na przykład w formie projektów studenckich podczas zajęć praktycznych na studiach socjologicznych, przez zespoły i komisje działające w ramach samorządów studenckich lub w stowarzyszeniach studenckich, ale nie są one szerzej rozpowszechniane. Można odnieść wrażenie, że przynajmniej w części uczelni takie badania są realizowane tylko wówczas, gdy zdiagnozowanie problemów w sferze bezpieczeństwa i równego traktowania stanowi formalny wymóg uzyskania finansowania (jak to ma miejsce obecnie przy okazji tworzenia planów na rzecz równości płci).

W nawiązaniu do etapów działania związanych z dobrą diagnozą (Ziemski 1973) oraz w oparciu o zebrane i przeanalizowane na potrzeby tego artykułu dane sformułowano najważniejsze rekomendacje i dobre praktyki, które mogą przyczynić się do wypracowania standardu w badaniach bezpieczeństwa na innych uczelniach w Polsce.

---

²⁶ Więcej informacji na temat badania i stosowanego narzędzia: https://bezpieczni.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_bHFKkI5XpNbQ/136167082/145538848 oraz <https://geam.act-on-gender.eu/>.

²⁷ Zapytanie skierowane w trybie dostępu do informacji publicznej przez jedną z autorek artykułu.

I. Metodologia badań poczucia bezpieczeństwa

1. Badania powinny być prowadzone w ustalonych z góry odstępach czasu (np. co roku w przypadku badań poczucia bezpieczeństwa osób studiujących i przygotowujących rozprawy doktorskie) albo co najmniej powtarzane co kilka lat, by obserwować ewentualną zmianę trendów (np. badania osób studiujących ze środowiska LGBTQ).
2. W tych uczelniach, które nie dysponują odpowiednimi zasobami kadrowymi, organizacyjnymi lub finansowymi pozwalającymi na prowadzenie samodzielnego, cyklicznego badania, warto uwzględnić moduł dotyczący bezpieczeństwa w badaniach jakości kształcenia, doświadczenia studiowania, monitoringu warunków zatrudnienia itd. To rozwiązanie może się również przyczynić do większej zwrotności ankiet, zwłaszcza jeśli prowadzone badanie ma już ugruntowaną w uczelni renomę.
3. Aby mówić o rzetelnej diagnozie w uczelniach, niezbędne jest zastosowanie triangulacji metod i technik (Denzin 2006). W tym celu należy wykorzystać metody ilościowe (w tym między innymi techniki sondażowe) i jakościowe, w tym techniki takie jak:
  - a. wywiad: indywidualny i grupowy z osobami uczącymi się oraz indywidualny z ekspertami;
  - b. obserwacja uczestnicząca.
4. Prócz analizy danych wywołanych należy wziąć pod uwagę także analizę danych zastanych, na przykład:
  - a. spraw dotyczących niebezpiecznych i niepożądanych sytuacji wpływających do jednostek uczelnianych;
  - b. dokumentacji powypadkowych oraz dokumentacji zdarzeń potencjalnie wypadkowych opracowywanych przez inspektorat BHP;
  - c. wniosków płynących z próbnych ewakuacji;
  - d. wniosków z rejestru imprez i zgromadzeń organizowanych na terenie uczelni;
  - e. zaleceń w kwestii bezpieczeństwa (opinii) formułowanych przez specjalistów ds. bezpieczeństwa, inspektorat BHP, PPOŻ i administratorów obiektu;
  - f. wniosków z diagnozy (audytu) przestrzeni w rozumieniu prewencji kryminalnej przez kształtowanie przestrzeni (CPTED [Crime Prevention Through Environmental Design] — zob. ZPB; Jurzak-Mączka 2011).

II. Realizacja badań poczucia bezpieczeństwa

1. Należy zapewnić ciągłość badań nad bezpieczeństwem poprzez ich instytucjonalizację czy to za pośrednictwem podmiotów (pełnomoc-

ników, działów, rzeczników itd.) realizujących te badania z własnej inicjatywy, czy w związku z przypisaniem im wprost zadań w tym zakresie.

2. Można rozważyć prowadzenie badań w związku z wdrażaniem działań na rzecz bezpieczeństwa przy współpracy z policją lub innymi podmiotami (kazus ZPB w Krakowie).

III. Upowszechnianie badań poczucia bezpieczeństwa

Warto już na etapie przygotowania badań zaplanować sposoby ich upowszechnienia wśród społeczności akademickiej, a także ich udostępnienia szerszej opinii publicznej i poddania dyskusji w gronie eksperckim. W szczególności może to mieć miejsce w ramach istniejących platform współpracy na poziomie ogólnopolskim (jak Akademicka Sieć Bezpieczeństwa i Równości), ale też lokalnym (np. cykliczne spotkania pełnomocników ds. bezpieczeństwa krakowskich uczelni podczas akcji „Bezpieczna Uczelnia” na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie albo w programie „Bezpieczny Kraków”) czy wręcz ograniczonym tylko do danej uczelni (np. Tydzień Jakości Kształcenia na UJ, Kampania 16 dni akcji przeciwko przemocy ze względu na płeć).

IV. Projektowanie i wdrażanie rozwiązań na podstawie badań nad poczuciem bezpieczeństwa

Należy wypracować mechanizm wdrażania rekomendacji płynących z badań w ramach działalności istniejących komisji, rzeczników, pełnomocników (np. zajmujących się bezpieczeństwem, higieną pracy i kształcenia, równym traktowaniem, wartościami akademickimi itd.).

Rzetelne dowody z perspektywy decydentów bywają rozczarowujące, bo rzadko dostarczają stanowczych i jednoznacznych wskazówek postępowania (Czapska 2017, s. 36–38). Badania, których celem jest zdiagnozowanie poziomu bezpieczeństwa lub poczucia bezpieczeństwa w polskich uczelniach, z reguły nie są badaniami reprezentatywnymi. Nie wyklucza to jednak ich użyteczności z perspektywy władz uniwersyteckich. Większość diagnoz to badania ankietowe, które umożliwiają udzielanie rozbudowanych odpowiedzi otwartych, a co za tym idzie — dotarcie do jak największej liczby osób i stworzenie przestrzeni do zabrania przez nie głosu. Brak obowiązku brania udziału w badaniach przez osoby studiujące, przygotowujące rozprawy doktorskie i zatrudnione na uczelniach oraz powiązane z tym wyzwania związane z doborem i realizacją próby nie muszą stanowić o niskiej wartości prowadzonych diagnoz (Czapska, Jurzak 2017, s. 89).

Powszechnie przyjęte rozwiązanie, w którym badania ilościowe uzupełniane są częściami jakościowymi, stanowi kompromis między podejściem idiograficznym a nomotetycznym w badaniach społecznych (Babbie 2004, s. 45–46), a możliwość sygnalizowania problematycznych sytuacji przez osoby badane pozwala na oddelegowanie problemów do konkretnych jednostek działających wewnątrz uniwersytetów.

BIBLIOGRAFIA

- Armula Anna, Bauer Marek, Beńko Piotr, Grzonka Daniel, Romek Beata, Małkuch-Świtalska Justyna, Tyrka Marta, Wójcik Weronika, 2022, *Plan Równości dla Politechniki Krakowskiej na lata 2022–2025*, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Kraków (https://sip.pk.edu.pl/images/procedury/polityka_rownosci_pk.pdf [dostęp: 03.10.2022]).
- Babbie Earl, 2004, *Badania społeczne w praktyce*, tłum. Witold Betkiewicz i in., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Bezpieczni UJ, bdw, *Diagnoza* (<https://bezpieczni.uj.edu.pl/diagnoza> [dostęp: 03.10.2022]).
- Bezpieczni UJ — BHK, bdw, (<https://bezpieczni.uj.edu.pl/bhk/bezpieczenstwo-osobiste> [dostęp: 03.10.2022]).
- Bezpieczni UJ, 2021a, *Rola diagnozy w kształtowaniu równościowego uniwersytetu — debata ekspercka* (https://bezpieczni.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_BHFKKI5XpNbQ/136167082/147172185 [dostęp: 03.10.2022]).
- Bezpieczni UJ, 2021b, *Bezpieczeństwo i równe traktowanie na Uniwersytecie Jagiellońskim 2020/2021. Raport z badania*, Dział ds. Bezpieczeństwa i Równego Traktowania — Bezpieczni UJ, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (https://bezpieczni.uj.edu.pl/documents/136167082/149837647/Bezpieczni_UJ_Raport_Bezpiecze%C5%84stwo_i_r%C3%B3wne_traktowanie_2020-2021.pdf/626bf047-4c96-4f99-96ab-ef10b8e583eb [dostęp: 03.10.2022]).
- Bezpieczni UJ, 2023, *Bezpieczeństwo i równe traktowanie na Uniwersytecie Jagiellońskim 2021/2022. Raport z badania*, Dział ds. Bezpieczeństwa i Równego Traktowania — Bezpieczni UJ, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (https://bezpieczni.uj.edu.pl/documents/136167082/149837647/Bezpieczni_UJ_Raport_Bezpiecze%C5%84stwo_i_r%C3%B3wne_traktowanie_2021-2022.pdf/1c8de8c4-5efe-4c84-9113-1fcf176371a0 [dostęp: 16.06.2023]).
- BIP, bdw, Biuletyn Informacji Publicznej, Miasto Kraków, *Badania poczucia bezpieczeństwa 2014–2021* (https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=104391 [dostęp: 03.10.2022]).
- Burkiewicz Bernadetta, Jurzak-Mączka Katarzyna, 2012, 4.4. *Zintegrowana Polityka Bezpieczeństwa w Małopolsce*, w: Janina Czapska (red.), *Zapobieganie przestępczości przez kształtowanie przestrzeni*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 133–139.
- Ciesielski Piotr, Jurzak-Mączka Katarzyna, 2014, *Barometr Satysfakcji Studenckiej. Raport z badania zrealizowanego w roku 2014*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (<https://jakosc.uj.edu.pl/raporty> [dostęp: 03.10.2022]).
- Ciesielski Piotr, Jurzak-Mączka Katarzyna, 2015, *Barometr Satysfakcji Studenckiej. Raport z badania zrealizowanego w roku 2015*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (<https://jakosc.uj.edu.pl/raporty> [dostęp: 03.10.2022]).
- Ciesielski Piotr, Jurzak-Mączka Katarzyna, 2016, *Barometr Satysfakcji Studenckiej. Raport z badania zrealizowanego w roku 2016*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (<https://jakosc.uj.edu.pl/raporty> [dostęp: 03.10.2022]).

- Czapska Janina, 2004, *Bezpieczeństwo obywateli. Studium z zakresu polityki prawa*, Wydawnictwo POLPRESS, Kraków.
- Czapska Janina, 2015, *Jak skutecznie zapewniać bezpieczeństwo? Współczesne wyzwania*, w: Janina Czapska, Anna Okrasa (red.), *Bezpieczeństwo — policja — kryminalistyka. W poszukiwaniu wiedzy przydatnej w praktyce*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, s. 7–26.
- Czapska Janina, 2017, *Dialog głuchych? Nadzieje i wyzwania związane z budowaniem bezpiecznego miasta*, w: Janina Czapska, Piotr Mączyński, Katarzyna Struzińska (red.), *Bezpieczne miasto. W poszukiwaniu wiedzy przydatnej praktykom*, Wydawnictwo JAK, Kraków, s. 19–40.
- Czapska Janina, Jurszak Katarzyna, 2017, *Jak korzystać z dobrych praktyk w zakresie bezpieczeństwa?*, w: Janina Czapska, Piotr Mączyński, Katarzyna Struzińska (red.), *Bezpieczne miasto. W poszukiwaniu wiedzy przydatnej praktykom*, Wydawnictwo JAK, Kraków, s. 89–118.
- Czapska Janina, Klosa Magdalena, Lesińska Elżbieta, Okrasa Anna, 2012, *Przemoc seksualna wobec kobiet, nękanie i strach przed przestępczością. Raport Polski*. Publikacja z projektu: Gender-based Violence, Stalking and Fear of Crime EU-Project 2009–2011 — JLS/ 2007/ISEC/415: *Przemoc seksualna wobec kobiet, nękanie i strach przed przestępczością*, Bochum (www.gendercrime.eu/pdf/gendercrime_country_report_poland_polish.pdf [dostęp: 22.03.2023]).
- Denzin Norman K., 2006, *Sociological Methods: A Sourcebook*, Routledge, New York.
- Długosz Piotr, 2020, *Raport z II etapu badań studentów UP. Opinia na temat zdalnego nauczania i samopoczucia psychicznego*, Instytut Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (<https://rep.up.krakow.pl/xmlui/handle/11716/7488> [dostęp: 03.10.2022]).
- Feliks-Długosz Agnieszka, Jurszak-Mączka Katarzyna, 2012, *Barometr Satysfakcji Studenckiej. Raport z badań zrealizowanych w latach 2011–2012*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (<https://jakosc.uj.edu.pl/raporty> [dostęp: 03.10.2022]).
- Feliks-Długosz Agnieszka, Jurszak Katarzyna, 2017, *Barometr Satysfakcji Studenckiej. Raport z badania zrealizowanego w roku 2017*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (<https://jakosc.uj.edu.pl/raporty> [dostęp: 03.10.2022]).
- Fisher Bonnie S., Sloan John S. III (red.), 2007, *Campus Crime. Legal, Social, and Policy Perspectives. Second Edition*, Charles C Thomas Publisher, Springfield.
- Fisher Bonnie S., Sloan John S. III (red.), 2013, *Campus Crime. Legal, Social, and Policy Perspectives. Third Edition*, Charles C Thomas Publisher, Springfield.
- Fisher Bonnie S., Sloan John S. III (red.), 2022, *Campus Crime. Legal, Social, and Policy Perspectives. Fourth Edition*, Charles C Thomas Publisher, Springfield.
- Gierszewski Janusz, Osmólska Iwona, 2021, *Bezpieczeństwo personalne studentów w domach studenckich Akademii Pomorskiej*, w: Gierszewski Janusz, Osmólska Iwona (red.), *Bezpieczeństwo personalne i strukturalne w trakcie zmian kulturowych*, Difin, Warszawa.
- Grupa Coimbra, bdw, *Guidelines for Coimbra Group Universities on Safety Protocols for Mobility* (https://www.coimbra-group.eu/wp-content/uploads/Guidebook_safety-in-mobility_CG.pdf [dostęp: 27.03.2023]).
- Jakość, bdw (<https://jakosc.uj.edu.pl/raporty> [dostęp: 03.10.2022]).
- Jurszak-Mączka Katarzyna, 2011, *Zintegrowana Polityka Bezpieczeństwa. Zapewnianie bezpieczeństwa na uczelniach wyższych w oparciu o zasady CPTED*, w: Lech Grochowski, Arkadiusz Letkiewicz, Andrzej Misiuk (red.), *Nauka o bezpieczeństwie. Istota, przedmiot badań i kierunki rozwoju. Studia i materiały*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno, t. 2, s. 336–345.

- Jurzak-Mączka Katarzyna, 2016, *Dobre praktyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w obszarze bezpieczeństwa i przeciwdziałania dyskryminacji*, *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Cultura*, VIII(1), 198, s. 7–20.
- Jurzak-Mączka Katarzyna, Struzińska Katarzyna, Szafrńska Michalina, 2013, *Bezpieczeństwo w krakowskich szkołach wyższych ze szczególnym uwzględnieniem Uniwersytetu Jagiellońskiego — perspektywa empiryczna*, „Edukacja dla Bezpieczeństwa”, nr 2(19), s. 85–114.
- KNSS UJ, 2007, Florek Iwona, Gajda Joanna, Hess Paweł, Kurek Maciej, Osiborska Katarzyna, Sokołowska Anna, Strzałkowska Hanna, Turek Konrad, Wajler Jagna, „Raport z badań poczucia bezpieczeństwa studentów i mieszkańców akademików Uniwersytetu Jagiellońskiego. Część jakościowa”, Kraków (niepublikowane).
- Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2010, „Ewaluacja badań dotyczących poczucia bezpieczeństwa studentów KA. Badania poczucia bezpieczeństwa studentów”, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków (niepublikowane).
- Mertler Craig A., 2014, *The Data-Driven Classroom: How do I use student data to improve my instruction?*, ASCD, Minnesota.
- Pałka Małgorzata, Lenartowicz Szczepan, 2010, „Komisja Bezpieczeństwa Samorządu Studentów”, w: Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, „Ewaluacja badań dotyczących poczucia bezpieczeństwa studentów KA. Badania poczucia bezpieczeństwa studentów” (niepublikowane).
- Parkhurst Justin, 2017, *The Politics of Evidence: From Evidence-based Policy to the Good Governance of Evidence*, Routledge Studies in Governance and Public Policy, Routledge, Abingdon, Oxon, UK.
- Pawson Ray, 2002, *Evidence-based Policy: In Search of a Method*, „Evaluation”, t. 8(2), s. 157–181 (<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1358902002008002512> [dostęp: 27.03.2023]).
- Perek-Białas Jolanta, Worek Barbara, 2008, *Ewaluacja interwencji społecznych*, w: Jerzy Hausner (red.), *Zarządzanie podmiotami ekonomii społecznej*, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków, s. 153–171.
- Sani Ana, Nunes Laura M., Azevedo Vanessa, Sousa Hélder Fernando, 2020, *Campus Criminal Victimization among Higher Education Students: A Diagnosis of Local Security in Porto*, „Journal of Criminal Justice Education”, t. 31(2), s. 250–266 (DOI: 10.1080/10511253.2019.1702219).
- Siemaszko Andrzej, Ostaszewski Paweł, Klimczak Joanna, Włodarczyk-Madejska Justyna, 2018, *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy. Wyniki badania sondażowego*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Analizy wymiaru sprawiedliwości, Warszawa (<https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2019/05/IWS-A.Siemaszko-P.Ostaszewski-i-in.-Poczucie-bezpiecze%C5%84stwa-mieszka%C5%84c%C3%B3w-Warszawy.pdf> [dostęp: 03.10.2022]).
- Sherman Lawrence W., 2004, *Evidence-Based Crime Prevention: A Global View from the U.S. to Japan*, „Japanese Journal of Sociological Criminology”, t. 29, s. 82–92.
- Strzebońska Anna, 2017, *Dowody w zarządzaniu miastem. Czy w decyzjach publicznych jest miejsce na naukę?*, Janina Czapska, Piotr Mączyński, Katarzyna Struzińska (red.), *Bezpieczne miasto. W poszukiwaniu wiedzy przydatnej praktykom*, Wydawnictwo JAK, Kraków, s. 19–40.

- Szwed Joanna, Jurzak Katarzyna, 2018, *Barometr Satysfakcji Studenckiej. Raport z badania zrealizowanego w roku 2018*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (<https://jakosc.uj.edu.pl/raporty> [dostęp: 03.10.2022]).
- Turbasa Karolina, 2017, „Bezpieczeństwo na Politechnice Krakowskiej. Badanie studentów 2017” (niepublikowane).
- Van Woensel Lieve, 2021, *Evidence for Policy-making: Foresight-based Scientific Advice, European Parliamentary Research Service, PE 690.529 — March 2021*, European Parliament ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690529/EPRS_BRI\(2021\)690529_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690529/EPRS_BRI(2021)690529_EN.pdf) [dostęp: 15.03.2023]).
- Waniak Krzysztof, Jurzak Katarzyna, 2019, *Barometr Satysfakcji Studenckiej. Raport z badania zrealizowanego w roku 2019*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków (<https://jakosc.uj.edu.pl/raporty> [dostęp: 03.10.2022]).
- Ziemski Stefan 1973, *Problemy dobrej diagnozy*, Wiedza Powszechna, Warszawa.

- Akademicka Sieć Bezpieczeństwa i Równości (<https://www.ur.edu.pl/universytet/rowne-traktowanie/siec> [dostęp: 03.10.2022]).
- Jeanne Clery *Disclosure of Campus Security Policy and Campus Crime Statistics* (<https://www.clerycenter.org/the-clery-act> [dostęp: 27.03.2023]).
- Perspektywy, *Ranking uczelni akademickich 2021* (<https://2021.ranking.perspektywy.pl/ranking/ranking-uczelni-akademickich> [dostęp: 03.10.2022]).
- Policja Małopolska, bdw, *Zintegrowana Polityka Bezpieczeństwa* (<https://malopolska.policja.gov.pl/krk/dziala/prewencja/projek/zpb/1274,Zintegrowana-Polityka-Bezpieczenstwa.html> [dostęp: 03.10.2022]).
- The Campus Safety and Security Data Analysis Cutting Tool* (<https://ope.ed.gov/campussafety/#/> [dostęp: 27.03.2023]).
- The Complete University Guide* (<https://www.thecompleteuniversityguide.co.uk> [dostęp: 27.03.2023]).
- Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, 2021, *UEK ponownie z certyfikatem „Uczelnia Wyższa Promująca Bezpieczeństwo”* (<https://uek.krakow.pl/artykuly/aktualnosci/uek-ponownie-z-certyfikatem-uczelnia-wyzsza-promujaca-bezpieczenstwo> [dostęp: 03.10.2022]).

- Resolution adopted by the General Assembly on 10 September 2012 66/290. Follow-up to paragraph 143 on human security of the 2005 World Summit Outcome*, A/RES/66/290 (cytowane jako: ONZ 2012) (<https://www.un.org/humansecurity/wp-content/uploads/2022/06/N1147622.pdf>; por. też <https://www.un.org/humansecurity/what-is-human-security/> [dostęp: 17.03.2023]).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, Dz. U. z 2021 r., poz. 478, z późn. zm. (cytowana jako: u.p.s.w.n.).
- Zarządzenie nr 37 Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z 31 marca 2011 roku w sprawie: powołania i ustalenia zakresu działania Pełnomocnika Rektora UJ ds. bezpieczeństwa studentów i doktorantów (cytowane jako: Zarządzenie nr 37) (https://bezpiecni.uj.edu.pl/documents/136167082/136192335/Zarz_37_2011.Powolanie.Pełnomocnika.pdf/19e991e0-6eef-45f0-a6e6-79fa5411529b [dostęp: 03.10.2022]).

Zarządzenie nr 79 Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z 13 września 2016 roku w sprawie: powołania i ustalenia zakresu działania Pełnomocnika Rektora UJ ds. bezpieczeństwa studentów i doktorantów na kadencję 2016–2020 (cytowane jako: Zarządzenie 79) (https://bezpieczni.uj.edu.pl/documents/136167082/136192335/Zarz._79_2016.Powolanie_Pelnomocnika.pdf/4be912d1-1efe-430a-92fa-65f0769bad24 [dostęp: 03.10.2022]).

Zarządzenie nr 114 Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z 31 grudnia 2019 roku w sprawie: utworzenia Działu ds. Bezpieczeństwa i Równego Traktowania — Bezpieczni UJ oraz zmian w Regulaminie organizacyjnym Uniwersytetu Jagiellońskiego (cytowane jako: Zarządzenie 114) (https://bezpieczni.uj.edu.pl/documents/136167082/136192335/Zarz._114_2019.Utworzenie_Dzialu.pdf/65e5a588-fa28-4d51-a885-5125b7db96bf [dostęp: 03.10.2022]).

THE ROLE OF DIAGNOSIS IN ENSURING SAFETY AT UNIVERSITIES ON THE EXAMPLE OF THE JAGIELLONIAN UNIVERSITY IN KRAKÓW

Katarzyna Jurzak, Stella Strzemecka, Katarzyna Krzemińska
(Jagiellonian University)

Abstract

The aim of this article is to show the role of diagnosis in ensuring the safety of undergraduate and postgraduate students on the example of the Jagiellonian University in Kraków. The first part discusses the institutionalisation of tasks for ensuring security and safety at universities. Further on, the paper analyses research on the sense of safety at Kraków's higher education institutions, and describes the research experience of the Jagiellonian University in this field, including the evolution of methodology, the results of surveys conducted at the Jagiellonian University from 2011 to 2021 (i.e. the Student Satisfaction Barometer and the "Safety and Equal Treatment" survey), and the procedure for their dissemination and use. The study closes with key findings and recommendations from the Jagiellonian University's experience of research on personal safety at the university.

key words: higher education, security, safety, diagnosis, content analysis, survey

słowa kluczowe: szkolnictwo wyższe, bezpieczeństwo, diagnoza, analiza treści, badania sondażowe